

УДК 378:331.5](477)

DOI: <https://doi.org/10.33989/2075-146x.2019.24.194586>

ОКСАНА БОЛЬШАЯ

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ ТА РИНКУ ПРАЦІ УКРАЇНИ

Розглянуто особливості функціонування вітчизняного ринку освітніх послуг та ринку праці. На цій основі проводиться аналіз основних тенденцій їхнього розвитку та взаємодії між ними. Досліджено особливості сучасного реформування освіти України, механізми працевлаштування випускників. Визначено шляхи їхньої гармонізації для покращення економічного становища держави.

Ключові слова: вища освіта; ринок праці; ринок освітніх послуг; освітня політика держави; ринкова економіка

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Сучасний розвиток економіки України перебуває у стадії становлення та реформування. Ринкові трансформації, які відбуваються в державі, охоплюють усі сфери життя суспільства, змінюючи при цьому структуру попиту на працю та переорієнтацію економічних запитів господарюючих суб'єктів. Відзначається прагнення створити освітні організації якісно нового типу, які зорієнтовані на глобальний ринок освіти та впровадження технологічних інновацій, побудова начального процесу на принципах синергії, поєднання науково-дослідної та навчальної діяльності задля отримання нової, якісної освіти, яка б готувала конкурентоспроможних фахівців на ринку праці, відповідно до нових тенденцій та вимог сьогодення. Існує необхідність створення належного рівня та умов для визначення та вирішення проблем професійної підготовки у державі в цілому, зокрема в контексті співпраці ринку освітніх послуг та ринку праці. Соціальне партнерство між сферою освіти і ринком праці є головним пріоритетом державної політики України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз науково-методичної літератури, яка присвячена цій проблемі, показує, що окремі питання впливу освіти на ринок праці досліджували відомі вчені В. Андрущенко, В. Антонюк, Д. Богиня, О. Грیشнова, Т. Заяць, Е. Лібанова, М. Семикіна та ін. Аналіз наукових праць дозволяє зробити акцент на тому, що стимулювання розвитку та формування ринкової культури у сфері освіти позитивно впливає на формування збалансованого ринку праці України.

Разом із тим, актуальною залишається проблема дослідження особливостей функціонування ринків освітніх послуг та праці, виокремлення процесів, які допоможуть у гармонізації між освітою та ринком праці. Саме її вирішення й стосується **мета** пропонованої статті.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ринок праці являє собою систему соціально-економічних відносин з купівлі та продажу такого специфічного товару, як праця, що проявляються у сферах формування попиту і пропозиції та працевлаштування. У сучасній економічній теорії головною функцією ринку праці визначено узгодження умов праці та її оплати між учасниками, тобто роботодавцями та найманими працівниками. Однак не слід зводити функції ринку праці лише до процесу укладення угоди, він включає в себе всі види відносин і після моменту працевлаштування робітника. Побудова інноваційної економіки вимагає збільшення кількості освічених працівників якісно нового типу, таких, що володіють інноваційним типом мислення, фундаментальними знаннями, здатні ефективно використовувати нові інформаційні технології та розробки. Отже, потреба в інноваційному розвитку національної економіки вимагає розробки нової концепції виховання та підготовки кадрів і вирішення існуючих суперечностей на ринках освітніх послуг та праці.

Найважливіша сфера соціально-економічного життя суспільства – це ринок праці, адже збалансованість попиту і пропозиції робочої сили, зменшення безробіття частково знімають соціальну напруженість у країні, забезпечують стаке економічне зростання та потребують здійснення заходів, серед яких провідну роль відіграє взаємодія освіти і ринку праці. Конкурентоспроможність будь-якої економіки визначається як структурою у сфері зайнятості населення, що відповідає вимогам часу, так і рівнем продуктивності праці. Структура зайнятості ринку праці України змінюється, але напрям змін повною мірою не відповідає вимогам глобалізаційних процесів у світі. Якість робочої сили, її кваліфікаційний рівень є фактором росту продуктивності праці та ефективного функціонування економіки. Розгляд проблеми зайнятості економічно активного населення викликає низку запитань щодо створення чіткої та виваженої системи відносин між зайнятим та незайнятим населенням працездатного віку, яка б враховувала господарські інтереси між окремими територіями та сприяла економічному зростанню на національному рівні.

Сучасний стан українського ринку праці характеризується наявністю певних проблем. Через низьку мотивацію до трудової діяльності, недостатню конкурентоспроможність на ринку праці, відсутність відповідних професійних навичок протягом усього періоду ринкових трансформацій спостерігається масштабне безробіття серед молоді, особливо серед випускників навчальних закладів. Внаслідок безробіття відбувається знецінення, недовикористання людського потенціалу суспільства, погіршується якість життя безробітних та членів їхніх родин, збільшуються витрати суспільства й індивіда на відновлення чи зміну професійного статусу й рівня продуктивності праці (Панасієнко, 2011).

Результати дослідження національного ринку праці свідчать про наявність чинників, які негативно позначаються на стані його розвитку. Зокрема, це: неефективна структура зайнятості, наявність значної частки неефективних

робочих місць (вартість створення нового робочого місця перевищує виплати й податкові пільги); поширення нестандартних форм зайнятості, в тому числі – неформальної (зберігається частка неформальної зайнятості в будівництві, сільському господарстві, ремонті автомобілів, діяльності готелів і ресторанів тощо); неузгодженість попиту та пропозиції робочої сили (збільшення кількості претендентів на одну вакантну посаду за одними видами професій і нестачі кваліфікованих робітників – за іншими); низький рівень мотивації працівників і їхніх роботодавців до підвищення кваліфікації (обмежені можливості професійного навчання працівників за рахунок фінансових ресурсів підприємств) та ін. (Радкевич (Ред.), 2014).

Дисбаланс між попитом на робочу силу та її пропозицією збільшився також за всіма групами професій (див. табл. 1). Найбільш конкурентними залишаються професії кваліфікованих працівників сільського господарства (99 та 14 працівники на одне місце відповідно).

Таблиця 1

Динаміка попиту та пропозиції робочої сили на ринку праці за професійними групами

Професійні групи	Кількість зареєстрованих безробітних, тис. осіб			Потреба роботодавців у працівниках, тис. осіб			Навантаження на одне робоче місце, осіб		
	Роки								
	2016	2017	2018	2016	2017	2018	2016	2017	2018
Законодавці, вищі державні службовці, керівники	64,6	55,02	47,3	3,0	4,2	4,4	21	13	10
Професіонали	35,6	29,7	29,2	5,0	26,4	7,5	7	4	4
Фахівці	40,0	32,9	31,3	4,5	5,7	7,4	9	5	4
Технічні службовці	23,2	18,8	18,3	1,9	2,8	3,5	12	6	6
Працівники сфери торгівлі та послуг	58,9	54,2	49,3	6,4	9,2	11,0	37	4	4
Кваліфіковані робітники сільського господарства	69,5	16,7	15,3	1,0	1,25	1,5	99	20	14
Кваліфіковані робітники з інструментом	37,15	31,1	27,9	8,9	13,5	18,8	17	2	1
Робітники з обслуговування устаткування	65,3	60,2	59,5	8,9	13,6	17,5	32	4	4
Найпростіші професії	54,8	49,9	46,5	6,0	8,9	11,1	39	5	4
Разом	449,05	348,5	324,6	45,6	72,0	82,7	276	67	54

Джерело: Електронний ресурс державного комітету статистики України // Режим доступу: <http://www.stat.gov.ua>

На сьогодні в усіх галузях економічної діяльності мають бути залучені більш кваліфіковані працівники. Тому конкурс на вакансії професіоналів у 2018 році становив близько 6 осіб, тоді як по робітниках з обслуговування, експлуатації та контролю за роботою технологічного устаткування, складання устаткування та машин – майже 23 особи, найпростіших професій – майже 39 осіб.

Також, за останні два десятиліття, значно підвищились вимоги до якості робочої сили, але не було створено ефективної системи підготовки та перепідготовки висококваліфікованих працівників. Однією з головних причин такого становища більшість спеціалістів вважають нераціональність інвестицій – як у основний капітал, так і у створення принципово нових науковомістких технологій.

Актуальною є й проблема невідповідності робочої сили вимогам нового етапу розвитку, якому притаманні поширення нових технологій, що застосовуються у всіх галузях виробничої діяльності. На сьогодні на підприємствах використовують ту робочу силу, що була підготовлена в умовах попередньої системи виробничих відносин, значна частина якої – особи передпенсійного віку. Такий рівень кваліфікації робочої сили не відповідає вимогам сучасного етапу розвитку. До того ж, кожен працюючий проходить перепідготовку один раз на 12 років, тоді як західноєвропейський стандарт – один раз на три роки. Рівень зайнятості економічно активного населення працездатного віку в 2018 році становив 66,1 %, 2017 року – 64,5 %, 2016 року – 64,2 %. Рівень безробіття економічно активного населення працездатного віку в 2018 році становив 9,1 %, 2017 року – 9,9 %, 2016 року – 9,7 %.

В умовах орієнтації економіки на інноваційний розвиток фахівці, які здобули освіту в галузі математичних та технічних наук, мають користуватися значним рівнем попиту на ринку праці, але працюють за фахом лише 70 % тих, хто отримав освіту в цьому напрямку, 46 % тих, хто має біологічну, агрономічну та медичну освіту, 76 % – освіту в галузі прикладних наук і техніки. Все це спричиняє міграцію працездатного населення та так званий «відплив умів», що негативно позначається на загальному стані сучасної економіки України.

За весь період незалежності Україна вже безповоротно втратила тисячі кваліфікованих кадрів. Міграційні настрої й нині дуже сильні серед найбільш освіченої частини молоді, включаючи тих, хто отримав освіту в університетах США, Європи та інших країн. Можливості самореалізації для них всередині країни обмежені. Нераціональна політика використання людських ресурсів, недосконалість ринку і високий рівень корупції в суспільстві обмежують можливості талановитої молоді. Так, у порівнянні, за 2016 рік емігрувало з країни 246,2 тис. українців, у 2018 році – 610 тис. українців. Міграція в Україні є циркулярною. Не можна сказати, що ці люди лишають нашу країну назавжди. Вони часто їдуть за кордон працювати, повертаються назад, через деякий час знову

їдуть. Дослідники проблеми говорять, що до 4 мільйонів українців є трудовими мігрантами. За деякими підрахунками, одночасно за кордоном перебувають близько 2,5-3 мільйонів українців (Тимошенко, 2019).

Ринок освітніх послуг виявився не готовий оперативно реагувати на зміни попиту в результаті структурних зрушень в економіці, що гальмує розв'язання проблем дефіциту кваліфікованих робочих кадрів і залишає суттєву диспропорцію між попитом і пропозицією на ринку праці.

Необхідно забезпечити розвиток професійної освіти, оскільки на сучасному етапі зростає потреба національного господарства у висококваліфікованих працівниках реального сектору економіки. Слід суттєво підвищити якість професійної підготовки на всіх рівнях освіти шляхом спрямованості її на міжнародні стандарти, орієнтації освітніх установ на потреби регіонального, локального і місцевого ринків праці. Існує необхідність якісної зміни системи співпраці територіальних і державних установ щодо питань функціонування і розвитку професійного навчання. Динамічній моделі соціально-економічного розвитку країни повинна відповідати адаптивна система освіти, яка здатна швидко реагувати на зміну вимог ринку праці, зміну темпів економічного зростання, готувати і відтворювати фахівців, що здатні працювати в конкурентному середовищі.

Інструментарій механізму подолання цих професійних диспропорцій включає проведення адміністративно-організаційних заходів, спрямованих на здійснення структурних зрушень у сфері професійної освіти, впровадження змін в організаційно-фінансовому механізмі регулювання розвитку освітнього комплексу, а також розширення освітніх послуг, що надаються недержавними освітніми закладами.

Чим краще буде реалізована державна політика зайнятості населення, тим точніше буде витриманий принцип узгодженості політики у сфері зайнятості до державної політики соціального та економічного розвитку країни. Це означає, що при розробці проектів короткострокових і середньострокових прогнозів соціально-економічного розвитку країни галузеві міністерства повинні відзначати, при якому рівні зайнятості будуть забезпечені основні показники розвитку. У проектах державної програми соціально-економічного розвитку необхідно виокремити спеціальний розділ зі створення нових робочих місць та забезпечення ефективного використання трудового потенціалу.

Ринок освіти і ринок праці мають виступати як елементи певного інтегрованого ринку, скажімо, «ринку освіти і праці», однак, на сьогодні існують окремо Міністерство соціальної політики України та Міністерство освіти і науки України, де діють свої особливі механізми та закономірності функціонування цих соціальних сфер.

Матеріальні вкладення в людські ресурси і кадрову роботу стають довгостроковим фактором конкурентоспроможності і виживання суб'єктів господарювання в умовах ринкової економіки. У міру розширення і поглиблення, особливо в останні два десятиліття, науково-технологічної революції, освоєння високоскладних технологій і масовою комп'ютеризацією, в економіці країни має зростати потреба у значній кількості висококваліфікованих працівників.

Стратегія управління кадрами повинна передбачати і закріплювати: забезпечення виробництва робочою силою високого рівня завдяки механізмам планування, відбору, найму та вивільнення; безперервне підвищення кваліфікації працівників, перепідготовку, профорієнтацію; організацію просування та ефективної ротації кадрів; формування команд, підприємницьких груп і колективів; удосконалення організації стимулювання праці; диференційований підхід до кожного працівника через застосування дійових систем винагородження, заохочення, стимулювання виконавчої, творчої та організаційної діяльності.

Відповідно до наявних світових тенденцій позитивного досвіду підприємств у країнах із ринковою економікою ефективними елементами кадрової стратегії слід вважати такі: переорієнтацію кадрової політики підприємств різних форм власності на підвищення кваліфікації своїх працівників через механізми навчання і динамічні організаційні перестановки, на протидію пошуку нових висококваліфікованих кадрів поза межами організації або виробництва, що не дає позитивних результатів; відмову від масового використання вузькоспеціалізованих низькооплачуваних працівників і надання пріоритету високооплачуваним кваліфікованим робітникам широкого профілю; використання системи безперервного навчання та підвищення кваліфікації кадрів безпосередньо на підприємствах, підхід до навчання як до інтегрованого складника сучасного виробничого процесу; співробітництво підприємств із консультаційними та навчальними центрами щодо підготовки фахівців, навчання новим професіям, розроблення техніко-технологічних та організаційних нововведень.

Дослідження підтверджує відсутність узгодженості між напрямками та обсягами підготовки фахівців, методикою надання інформації щодо стану ринку освітніх послуг та реальними потребами ринку праці. Відсутність своєчасного моніторингу потреби підприємств у фахівцях та орієнтація більшості вищих навчальних закладів на платоспроможний попит населення призводить до дисбалансу на ринку праці. Важливим складником у подоланні цього явища є державне замовлення на підготовку кадрів, яке буде відповідати сучасному стану та перспективам розвитку ринку праці.

Для реалізації досягнення балансу між ринком праці та ринком освітніх послуг важливим є формування єдиного механізму забезпечення співпраці між ними на засадах соціального партнерства за активного сприяння держави, що закріплено на законодавчому рівні, входить до обов'язків окремих інституцій, має належне фінансування з різних джерел та несе відповідальність за формування інтегрованих відносин.

На сучасному етапі діяльність вищих закладів освіти, в контексті вимог ринку праці, можна охарактеризувати таким чином: заклади вищої освіти у визначенні обсягів і напрямів підготовки кадрів здійснюють орієнтацію на попит зі сторони населення та на наявні ресурсні можливості вищих закладів освіти, а не на потреби ринку праці; існує проблема у відставанні матеріального та технічного забезпечення навчальних закладів від науково-технічного прогресу, відсутності у більшості з них сучасних лабораторій, оснащених новітнім обладнанням; недостатня взаємодія більшості вищих закладів освіти з роботодавцями, державними центрами та приватними агентствами зайнятості з питань вивчення попиту на певні спеціальності фахівців та вимоги до них, що обумовлює слабку

орієнтованість на потреби ринку праці в певній галузі, ігнорування сучасних вимог роботодавців щодо якісних характеристик фахівців та рівня їхніх компетенцій.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. І ринок праці, і ринок освітніх послуг, не дивлячись на свою ринкову сутність, є керованим з боку держави, яка є також регулятором їхнього функціонування. Налагодження ефективного соціально-економічного механізму взаємодії ринків праці та освітніх послуг є важливим чинником економічного зростання держави, яке, у свою чергу, створює матеріальні умови для людського розвитку, в тому числі для підвищення і поширення освіченості.

У системі соціального партнерства держава повинна виконувати низку функцій, зокрема виступати в ролі власника, роботодавця, посередника, координатора та законодавця. Основним завданням держави є створення ефективного механізму соціального партнерства за участю підприємців та працівників, який би забезпечував збалансоване врахування інтересів та задоволення потреб учасників. Забезпечення партнерських відносин між державою, найманими працівниками та роботодавцями дозволить зменшити навантаження на державні органи соціального захисту населення та покращити соціально-економічну ситуації в країні.

Список використаних джерел

- Гесць, В. М. (2003). *Економіка України: стратегія і політика довгострокового розвитку*. Київ: Ін-т економічного прогнозування Фенікс.
- Мудра, О. В. (2013). *Особливості взаємодії ринків освітніх послуг та праці*. Взято з <http://www.http://www.ca.donntu.edu.ua/bitstream>.
- Новікова, О. Ф. (2005). *Напрями вдосконалення державного та регіонального управління щодо збереження та розвитку трудового потенціалу України*. Київ.
- Панасієнко, Н. П. (2011). *Ринок праці в Україні: стан, тенденції та проблеми розвитку*. Взято з http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/2011_6_1/118-122.pdf.
- Радкевич, В. О., Аніщенко, В. М., Кулалаєва, Н. В., Лук'яненко, Г. І., Михайличенко, А. М., & Скульська, В. Є. (2014). *Професійне навчання кваліфікованих робітників в умовах високотехнологічного виробництва: теорія і практика*. Київ: ТОВ НВП Поліграфсервіс.
- Тимошенко, Д. (2019). *Міграція в Україні наскільки проблема масштабна?* Взято з <https://www.radiosvoboda.org>.

References

- Heiets, V. M. (2003). *Ekonomika Ukrainy: stratehiia i polityka dovhstrokovoho rozvytku [Ukrainian economy: long-term development strategy and policy]*. Kyiv: In-t ekonomichnoho prohnzovannia Feniks [in Ukrainian].
- Mudra, O. V. (2013). *Osoblyvosti vzaïemodii ryнкiv osvïtنيkh posluh ta pratsi [Features of interaction between the educational services and labor markets]*. Retrieved from <http://www.http://www.ca.donntu.edu.ua/bitstream> [in Ukrainian].
- Novikova, O. F. (2005). *Napriamy vdoskonalennia derzhavnoho ta rehionalnoho upravlinnia shchodo zberezhennia ta rozvytku trudovoho potentsialu Ukrainy [Areas of improvement of the state and regional management on preservation and development of labor potential of Ukraine]*. Kyiv [in Ukrainian].
- Panasiienko, N. P. (2011). *Rynok pratsi v Ukraini: stan, tendentsii ta problemy rozvytku [Labor market in Ukraine: state, trends and problems of development]*. Retrieved from http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/2011_6_1/118-122.pdf [in Ukrainian].
- Radkevych, V. O., Anishchenko, V. M., Kulalaieva, N. V., Luk'ianenko, H. I., Mykhailychenko, A. M., & Skulska, V. Ye. (2014). *Profesiïne navchannia kvalifikovanykh robotnykiv v umovakh vysokotekhnolohichnoho vyrobnytstva: teoriia i praktyka [Professional training of skilled workers in the conditions of high-tech production: theory and practice]*. Kyiv: TOV NVP Polihrafservis [in Ukrainian].
- Tymoshchenko, D. (2019). *Mihratsiia v Ukraini naskilky problema masshtabna? [How big is migration in Ukraine?]*. Retrieved from <https://www.radiosvoboda.org> [in Ukrainian].

BOLSHAYA O.

Poltava V. G. Korolenko national pedagogical University, Ukraine

THE PECULIARITIES OF EDUCATION MARKET AND THE LABOR MARKET OF UKRAINE

The article deals with the peculiarities of education market and the labor market. This analysis is based on the basic tendencies of their development and interaction between them. The features of modern education reform of Ukraine, mechanisms employment of graduates. It identified possible ways of their harmonization to improve of the economic situation of the county.

It is argued that both the labor market and the education market, despite their market nature, are governed by the state, which is also the regulator of their functioning. The establishment of an effective socio-economic mechanism for the interaction of labor markets and educational services is an important factor in the economic growth of the state, which in turn creates material conditions for human development, including for raising and expanding education.

In the social partnership system, the state must perform a number of functions, including acting as an owner, employer, mediator, coordinator and legislator. The main task of the state is to create an effective social partnership mechanism with the participation of entrepreneurs and workers, which would ensure a balanced consideration of interests and meeting the needs of participants. Ensuring partnerships between the state, employees and employers will reduce the burden on state bodies of social protection of the population and improve the socio-economic situation in the country.

Keywords: higher education; labor market; education market; state educational policy; market economy

Стаття надійшла до редакції 10.09.2019 р.

УДК 37:001.895:331.101.1

DOI: <https://doi.org/10.33989/2075-146x.2019.24.194589>

ТЕТЯНА БОРИСОВА

ORCID: [HTTPS://ORCID.ORG/0000-0002-6013-4364](https://ORCID.ORG/0000-0002-6013-4364)

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ТЕХНОЛОГІЙ ЕРГОДИЗАЙНУ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Представлено результати дослідження, спрямованого на обґрунтування змісту технологій ергодилайну та значення інноваційних методологічних підходів (транспарентного, партисипативного та диверсифікаційного) до впровадження технологій ергодилайну в освітньому середовищі.

Ключові слова: ергодилайн; освітнє середовище; технології ергодилайну; ергодилайн освітнього середовища; інноваційні методологічні підходи до реалізації технологій ергодилайну в закладах освіти: транспарентний, партисипативний, диверсифікаційний

Постановка проблеми. Україна сьогодні стоїть на шляху реформування освітньої галузі згідно з вимогами, які диктує сучасний стан розвитку суспільства, економіки та науки. Освітня реформа вже активно діє на рівні початкової освіти, відбувається модернізація закладів середньої освіти, наразі пролонгується питання оновлення професійно-технічної освіти та створення інноваційно-варіативних закладів різного типу. Означені стратегічні завдання орієнтують на радикальну перебудову змісту освітніх технологій, оновлення організаційних форм та засобів навчання на принципах демократизації, децентрації та гуманізації. Відтак, підвищення якості освітніх послуг та створення умов для забезпечення особистісно орієнтованого підходу до організації навчання, що відповідає світовим тенденціям розвитку освіти, пов'язуємо не лише з інноваційними педагогічними технологіями, а й з комплексом технологій ергодилайну. Питання наукового обґрунтування теорії ергодилайну в освітньому середовищі та апробації технологій ергодилайну в закладах освіти різних типів набуває особливої соціально-педагогічної значущості. Адже ергодилайн спрямований на проектування комфортного гармонійного освітнього середовища.

Матеріально-технічний благоустрій завжди був вирішальним соціальним орієнтиром розвитку суспільства, нарівні з яким стоять художньо-естетичні, проектно-технологічні та ергономічні аспекти проектування предметного середовища. На розвиток суспільства значний вплив мають освітні процеси, адже підготовка молоді до продуктивної професійної діяльності у різних сферах життєдіяльності соціуму – це важливе завдання освітньої галузі. Основним рушієм освітніх процесів є педагог. Від рівня його фахової компетентності, педагогічної майстерності, володіння педагогічними інноваціями залежить якість навчання молодого покоління. З іншого боку, для успішного функціонування освітньої галузі необхідне комфортне навчальне середовище.

Аналіз останніх досліджень. На важливість організації безпечних та комфортних умов навчання учнів акцентовано увагу в наукових працях А. Воловиченко, І. Зельдіса, І. Коржева, Л. Любомирського, Г. Сальникової, В. Степенко. Гармонійно облаштоване навчально-виробничє середовище з дотриманням вимог ергодилайну створює естетично комфортні умови, забезпечує приємний емоційний настрій для здійснення успішної навчально-трудоної діяльності. В цьому напрямі проведено ряд досліджень вітчизняними та іноземними науковцями С. Апостолюком, Я. Бойко, О. Бойчуком, В. Голобородько, М. Громовим, В. Даніляком, В. Джигиреєм, М. Іллюхінім, В. Кулайкінім, А. Рубцовим, Г. Саноямом, В. Свірко, І. Соколовським та іншими й доведено, що естетичні умови праці сприяють якісному виконанню трудових операцій та підвищують продуктивність праці.

Популяризації знань з основ ергономіки та дизайну приляють наукові дослідження, проведені А. Ашеровим, А. Воловиченком, В. Вовкотрубом, О. Гервас, Є. Зімницею, Н. Карапузовою, М. Пагутою, В. Помогайбо, В. Сабадаш, Г. Сажко, С. Скиданом.

Ми зосередили наше дослідження на проблемі організації навчального середовища в закладах освіти різних типів, оскільки вважаємо за доцільне визначити комплекс рекомендацій та вимог до організації гармонійного комфортного навчального середовища, як необхідної умови успішного функціонування освітніх закладів. На вирішення питання створення гармонійного, художньо-естетичного середовища спрямовано дослідження в галузі дизайну, а питання комфорту та безпеки покликана вирішувати ергономічна наука. Об'єднання цих наукових напрямів стало вимогою часу і вже майже три десятки років активно розвивається новий напрямок наукових досліджень – ергодилайн.